

szerez bevételi források a BIS számára. Az igény az ilyen típusú szolgáltatások és a konzultációk iránt a jövőben várhatóan nőni fog.

Megfigyelhető továbbá az elektronikus adattovábbítás térhódítása, amit a szerzői jogi kérdések tisztázatlansága sem fog megakadályozni.

A BIS jövőbeni sikeressége attól függ, hogy képes lesz-e új szolgáltatásokat nyújtani, és ami még

fontosabb, hogy elébe tud-e menni a felhasználói igényeknek.

/BROADHURST, D.: Managing a fee-based information service at Manchester Business School. = Managing Information, 4. köt. 7. sz. 1997. p. 33–35./

(Gombos László)

Bírósági ügyek a Szlovák Nemzeti Könyvtár kölcsönző szolgálatának gyakorlatában

Fehér holló a szakirodalomban a különféle könyvtárak abbéli gyakorlatának ismertetése, amely a vissza nem hozott kölcsönzések ügyét bírósági úton-módon rendezi. Az itt referált dolgozat a turócszentmártoni *Szlovák Nemzeti Könyvtár (Slovenská národná knižnica)* e téren szerzett tapasztalatairól szól, mégpedig azzal a feltételezéssel, hogy azok „felettebb érdekesek és ösztönzők lehetnek más könyvtárak számára is”.

A Szlovák Nemzeti Könyvtár bíróságmegkeresési gyakorlata 1987-ben kezdett kijegecsedni, addig sok volt benne az esetlegesség. Napjainkban már – mondhatni – rutinszerűen megy végbe az évente többtucatnyi eljárás, amelynek eredményeképpen vagy bírósági fizetési meghagyás kiküldésére, vagy a mulasztó olvasó fizetéséből, illetve jövedelméből (ez a körülményesebben végrehajtható verdikt) való levonás bírósági elrendelésére kerül sor. Mivel a szóban forgó két esetben már nincs szó a kikölcsönzött mű(vek) utólagos visszaszolgáltatásáról, az intézmény jó érdeke, hogy a bírósághoz olyan megkereséseket juttasson el, amelyekben valamennyi vonatkozó költséget felszámít.

A bíróság a megkeresésekkel csak akkor hajlandó foglalkozni, ha az adott könyvtár

- rendelkezik használati szabályzattal, s ezt az inkriminált olvasó beiratkozásakor aláírásával bizonyítottan megkapta;
- olvasója aláírásával hitelesített módon szerepel az olvasói nyilvántartásban (ennek adatai: vezeték- és keresztnév; születési év, hó nap; foglalkozás és jövedelem; állandó és – ha van – időleges lakcím);
- az olvasóhoz eljuttatta a megfelelő felszólítókat a kikölcsönzött mű(vek) visszahozatalára (két sürgető levél és egy igazgatói felszólítás a kötelező penzum);
- beiratkozásakor az olvasóval megismertette az elvesztett művek térítési módját;
- szolgáltatni tudja azon mű(vek) bibliográfiai adatait, amelynek (amelyek) vissza nem szolgáltatása adott okot az eljárás kezdeményezésére;

- megfelelő kerettel rendelkezik okmánybélyegek vásárlására, mivel a bírósági fizetési meghagyás kéréséhez 200, a fizetésből való letiltás kéréséhez pedig 100 koronás okmánybélyegre van szükség.

A bíróság különösen az olvasók azonosítására és foglalkozására (jövedelmére) vonatkozó adatok abszolút pontosságú közlését kívánja meg. Az olvasók azonosításához (név- és lakóhelyváltozásainak megállapításához) esetenként segítségül lehet hívni a szlovák állampolgárok holtartózkodásával kapcsolatos központi adatbázist (ez Besztercebányán található, és e szolgáltatás ingyenes), a foglalkozási (s egyben jövedelmi) adatokat pedig a könyvtárnak kell hitelt érdemlően beszereznie. Ezért az alkalmazottaktól foglalkoztatási igazolást, a magánvállalkozóktól iparüzési engedélyt, a munkanélküliektől nyilvántartásba vételi igazolványt, a nyugdíjasoktól nyugdíjfizetési szelvényt, a középiskolásoktól iskolai igazolást, az egyetemi és főiskolai hallgatóktól pedig indexeket kénytelen bemutatásra kérni beiratkozásakor. A 18 éven aluliaknak jótállóra van szükségük. Külföldiek az útlevelüket, továbbá az országban tartózkodásukat indokló munkahelyi vagy iskolai igazolásukat tartoznak bemutatni. (Amikor a könyvtár a felsorolt bemutatásokat kötelezővé tette, tartott tőle, hogy az olvasók fölösleges vegzálásnak fogják ezt tartani. Azonban – eltekintve néhány protestálástól – ez nem következett be, minthogy az olvasók megértést tanúsítottak iránta.)

Ha a felsorolt igazolásokat, akár szlovák, akár külföldi állampolgárról van szó, valaki nem tudja produkálni, csak olvasótermi használathoz van joga. (Egyébként a könyvtár egyszerre maximálisan 10 szakirodalmi művet kölcsönöz egy hónapnyi időtartamra, amit háromszor egy-egy hónappal meg lehet hosszabbítani.)

/JANOVSKÁ, D.: Súdne vymáhanie nevrátených výpožičiek. (Na základe skúseností Slovenskej národnej knižnice.) = Knižnice a Informácie, 29. köt. 11. sz. 1997. p. 452–458./

(Futala Tibor)